มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Nakhon Pathom Rajabhat University

บทที่ 2

วิถีและหลักปฏิบัติตนของพลเมือง ภายใต้การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพรภัทรา เขียวชะอุ่ม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

http://pws.npru.ac.th/praepat/

หัวข้อบทที่ 2 วิถีและหลักปฏิบัติตนของพลเมืองภายใต้การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

เนื้อหา สัปดาห์ที่ 4-5-6

1. ความหมายและแนวคิดของความเป็นพลเมือง
2. ประวัติศาสตร์ของความเป็นพลเมือง
3. ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
4. การปฏิบัติตนตามหลักการสากลและความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
5. แนวทางและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในหน่วยต่าง ๆ ของสังคมไทย
6. คุณธรรมพลเมืองไทยตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

ความหมายของความเป็นพลเมือง

1. ประชาชน หมายถึง คนทั่วไป คนของประเทศ เช่นเราเป็นประชาชนคนธรรมดาไม่มีอภิสิทธิ์ ใด ๆ ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมายใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้

2. ราษฎร แปลว่า คนของรัฐ ความหมายเดิมหมายถึงสามัญชน หมายถึง คนธรรมดา หมู่คนที่มิใช่ข้าราชการ หรือทหารตำรวจ มีความหมายคล้ายกับ คำว่า “ประชาชน” แต่มีความหมายเป็นทางการน้อยกว่าคำว่า ประชาชน

3. พลเมือง หมายถึง หมู่คนที่เป็นของประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่น ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีพลเมือง 60 ล้านคน คำ ว่าพลเมือง แปลว่า กำลังของเมือง หมายถึง คนทั้งหมดซึ่งเป็นกำลังของประเทศ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจต่อรองกับประเทศอื่น โดยความหมายของ คำว่า พลเมือง จึงหมายถึงคนที่สนับสนุนเป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นคนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง เช่น รัฐบาลมีหน้าที่บริหารประเทศเพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี

ความหมายของความเป็นพลเมือง

คำว่า “พลเมือง” มีความแตกต่างจากคำว่า “ประชาชน” และ “ราษฎร” ตรงที่ว่าพลเมืองจะแสดงออกถึงความพยายามในการรักษาสิทธิต่าง ๆ ของตนรวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ความเป็นพลเมือง (citizen) มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกทางสังคมที่มีต่อรัฐต่างจากคำว่าประชาชน ที่กลายเป็นผู้รับคำสั่งให้ทำตามผู้อื่น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจึงอยู่ที่การเปลี่ยนให้ประชาชนคนธรรมดาได้กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้

ความหมายของความเป็นพลเมือง

ความพลเมือง คือ คือ สถานภาพของบุคคลที่จารีตประเพณีหรือกฎหมายของรัฐรับรองซึ่งให้แก่สิทธิและหน้าที่แห่งความเป็นพลเมืองแก่บุคคล (เรียก พลเมือง) ซึ่งอาจรวมสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศ สิทธิกลับประเทศ สิทธิครอบครองอสังหาริมทรัพย์ การคุ้มครองทางกฎหมายต่อรัฐบาลของประเทศ และการคุ้มครองผ่านกองทัพหรือการทูต พลเมืองยังมีหน้าที่บางอย่าง เช่น หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ จ่ายภาษี หรือรับราชการทหาร และมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาประเทศและสังคมของตนให้เจริญก้าวหน้าบนพื้นฐานวิถีประชาธิปไตย

แนวคิดของความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองชาติตามขนบ (traditional citizenship) แนวคิดความเป็นพลเมืองแบบเดิมนั้นให้ความสำคัญกับ “การเป็นสมาชิกภายใต้กฎหมายของรัฐชาติที่ตนสังกัด” หรือที่เรียกว่า “ความเป็นพลเมืองภายใต้กฎหมาย” (legal citizenship) สิ่งสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีตามแนวคิดนี้คือ การมีความรู้เกี่ยวกับรัฐบาลและหน้าที่พลเมืองตามกฎหมาย เช่น การไปเลือกตั้งและจ่ายภาษี

แนวคิดของความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองโลก (global citizenship) แนวคิดความเป็นพลเมืองโลกวิพากษ์ความเชื่อที่ว่าพลเมืองจะต้องผูกติดกับความเป็นชาติและวัฒนธรรมชาติที่ตนสังกัดเพียงหนึ่งเดียว ซึ่งตีกรอบความเป็นพลเมืองไว้คับแคบและกีดกันกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมอันแตกต่างหลากหลายออกจากความเป็นพลเมือง แนวคิดความเป็นพลเมืองโลกตระหนักถึงความเชื่อมโยงและการพึ่งพาอาศัยกันในระดับโลก และมีจิตสำนึกร่วมถึงปัญหาในระดับโลก เช่น ปัญหาโลกร้อน พลเมืองที่อาศัยในสังคมโลกจึงต้องมีความสามารถและความเข้าใจในระดับโลก ตัวอย่างเช่น ความสามารถในการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ระหว่างท้องถิ่นกับโลก และทักษะการทำงานร่วมกับผู้คนที่มีความแตกต่างทั้งในเชิงภาษา วัฒนธรรม และเชื้อชาติ

แนวคิดของความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) แนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัลพูดถึงความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และปลอดภัย การปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสารได้เปิดโอกาสและหยิบยื่นความท้าทายใหม่ๆ ให้กับพลเมืองดิจิทัล เราสามารถเข้าถึงข้อมูลโดยไร้ข้อจำกัดเชิงภูมิศาสตร์ เข้าร่วมชุมชนที่มีความสนใจร่วมกัน สร้างสรรค์แนวคิดใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา และทำให้เสียงของพลเมืองดังขึ้นในสังคม แต่เราก็ต้องเผชิญกับความเสี่ยงใหม่ ๆ เช่น การสอดแนมความเป็นส่วนตัว อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ดังนั้นเราในฐานะพลเมืองดิจิทัลจึงต้องตระหนักถึงโอกาสและความเสี่ยง และพึงพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นในโลกใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในโลกออนไลน์

8 ทักษะจำเป็น
เพื่อก้าวสู่ 'ความเป็นพลเมืองดิจิทัล'

ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity)
ต้องมีความสามารถในการสร้างสมดุล บริหารจัดการ รักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ให้ได้

ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management)
สามารถในการรับรู้และรับมือการคุกคามข่มขู่บนโลกออนไลน์ได้อย่างชาญฉลาด

ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management)
มีวิจารณญาณในการรักษาข้อมูลของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าข้อมูลใดควรหรือไม่ควรเผยแพร่

ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ผู้ใช้งานทิ้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints)
ไม่ละเลย และรู้จักลบรหัสผ่านหรือประวัติการใช้งานสม่ำเสมอ

ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking)
สามารถวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด

ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy)
เห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์

ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management)
มีทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล

ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management)
สามารถป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งและป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้

Eduzones | LINE @eduzones
EDUZONES

9 ข้อควรปฏิบัติ
ของพลเมืองดิจิทัลยุคใหม่

เพราะโลกดิจิทัลขับเคลื่อนอย่างรวดเร็ว การเป็นพลเมืองบนสังคมออนไลน์ที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบและพร้อมสร้างสรรค์เรื่องราวดีๆ คือสิ่งที่ทุกคนควรใส่ใจและปฏิบัติ

1 Digital Acces
สิทธิเท่าเทียมกัน ในการใช้อินเตอร์เน็ต

2 Digital Commerce
ซื้อขายออนไลน์แบบมีกติกา

3 Digital Communicati
แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารที่เหมาะสม

4 Digital Literac
เรียนรู้ ถ่ายทอด ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

5 Digital Etiquette
รู้กาลเทศะ ประพฤติดี มีมารยาท

6 Digital Law
ละเมิดสิทธิ ผิดกฎหมาย

7 Digital Rights & Responsibilities
มีอิสระในการแสดงออก แต่ต้องรับผิดชอบทุกการกระทำ

8 Digital Health & Wellness
ดูแลสุขภาพกายใจ ห่างไกลผลกระทบจากโลกดิจิทัล

9 Digital Security
ระวังทุกการใช้งาน มั่นใจปลอดภัย

ขอบคุณข้อมูล
http://digitalcitizenship.net/Nine_Elements.html

www.facebook.com/theopportunitybyokmd | | www.okmd.or.th
okmd
THE OPPORTUNITY

แนวความคิดความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองชาติตามขนบ (traditional citizenship)	ความเป็นพลเมืองโลก (global citizenship)	ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship)
เน้น การมีความรู้เกี่ยวกับรัฐบาลและหน้าที่พลเมืองตามกฎหมาย เช่น การไปเลือกตั้งและจ่ายภาษี	**เน้น** ถึงความเชื่อมโยงและการพึ่งพาอาศัยกันในระดับโลก และมีจิตสำนึกร่วมถึงปัญหาในระดับโลก เช่น ปัญหาโลกร้อน	**เน้น** ความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อมีส่วนร่วมในสังคมเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และปลอดภัย

ประชาธิปไตย คือ อะไร ?

“ประชาธิปไตย (Democracy) ในภาษาอังกฤษ เป็นคำที่มีรากมาจากภาษากรีก คือ Demos แปลว่า ประชาชน คน หรือกลุ่มคน และ คำว่า Kratos แปลว่า การปกครอง นักวิชาการบางท่านกล่าวว่ามาจากคำว่า Kratia แปลว่า อำนาจ หรือ การปกครอง เช่นกัน เมื่อนำสองคำนี้มารวมกัน จึงเกิดความหมายในภาษากรีก Demokratia แปลว่า การปกครองโดยประชาชน”

ประชาธิปไตยทางตรง มีใช้ในยุคกรีก / นครรัฐเอเธนส์

ความหมายภาษาไทย “ประชาธิปไตย”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงบัญญัติคำว่า “ประชาธิปไตย” โดยนำคำว่า ประชา มาสนธิกับคำว่า อธิปไตย จึงเป็น ประชาธิปไตย ในความหมายไม่ต่างกันว่า การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของ*ประชาชน*

หลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย คือ รูปแบบการปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty)
2. หลักความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality)
3. หลักการฟังความคิดเห็นของประชาชน (Popular Consultation)
4. หลักเสียงข้างมาก (Majority Rule)

(Austin Ranny,1993:100-104)

รูปแบบของระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีรูปแบบหลักๆ 3 รูปแบบ

1. ประชาธิปไตยโดยตรง หรือประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)
2. ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนหรือผู้แทน หรือประชาธิปไตยโดยอ้อม (Representative Democracy)
3. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

รัฐธรรมนูญกับสถาบันการเมือง

มีการแบ่งอำนาจออกเป็น 3 ฝ่าย

1. อำนาจนิติบัญญัติ
2. อำนาจบริหาร
3. อำนาจตุลาการ

ลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1. รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้
2. เคารพหลักความเสมอภาค
3. เคารพความแตกต่าง
4. เคารพสิทธิผู้อื่น
5. เคารพกติกา
6. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

1.รับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ ระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศ ประชาชนในประเทศจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศเมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงเป็นเจ้าของชีวิตและมีสิทธิเสรีภาพในประเทศของตนเอง ทำนองเดียวกับเจ้าของบ้านมีสิทธิเสรีภาพในบ้านของตนเอง ระบอบประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดหลักสิทธิเสรีภาพ และทำ ให้ประชาชนมีอิสรภาพคือเป็นเจ้าของชีวิตตนเอง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นไท กล่าวคือเป็นอิสระชน ที่พึ่งตนเองและสามารถรับผิดชอบได้ และไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือภายใต้ “ระบบอุปถัมภ์” ของผู้ใด บุคคลใดจะเป็น “ความเป็นพลเมือง” หรือสมาชิกคนหนึ่งของสังคมได้อย่างสมบูรณ์และแท้จริงได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

รับผิดชอบต่อสังคม

ใส่หน้ากากอนามัย

ทุกครั้งที่ออกจาก
ที่พักอาศัย

เจ็บป่วย

ให้รีบไปพบแพทย์

ฟังและปฏิบัติ

ตามคำแนะนำจากภาครัฐ
หรือแหล่งที่เชื่อถือได้

ไม่ปกปิดข้อมูล

ต้องแจ้งกับทางการและ
ปฏิบัติตามข้อแนะนำ

ไม่เผยแพร่

หรือสร้างข่าวปลอม
ที่ทำให้สถานการณ์แย่ลง

ไม่ไป

ในพื้นที่เสี่ยง
หรือแออัด

คนไทยจะก้าวผ่านวิกฤติ COVID-19 ด้วย

สำนึกต่อสังคม

Social responsiveness

Do

ดูแลสุขภาพ
กินร้อน ช้อนกลาง
ล้างมือ ออกกำลังกาย

แนะนำให้ความรู้
กับคนที่ยังไม่รู้

ฟังและปฏิบัติ
ตามคำแนะนำจากรัฐ
หรือแหล่งที่เชื่อถือได้

ใส่หน้ากากอนามัย
ถ้าเจ็บป่วยโรค
ทางเดินหายใจ

เจ็บป่วยให้รีบ
ไปพบแพทย์

ไม่ปกปิดข้อมูล
ต้องแจ้งกับทางการ
และปฏิบัติตามข้อแนะนำ

ไม่เผยแพร่
หรือสร้างข่าวลวง
ที่ทำให้สถานการณ์แย่ลง

ไม่ไปในพื้นที่เสี่ยง
หรือแออัด

Don't

ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

2.เคารพหลักความเสมอภาค ประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดในประเทศเป็นของประชาชน ดังนั้น ในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าประชาชนจะแตกต่างหรือสูงต่ำกันอย่างไร ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน จะการศึกษาในระดับใด จะมีอาชีพใด จะเป็นเจ้านายหรือเป็นลูกน้อง ทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศและในฐานะความเป็นมนุษย์ “การเป็นพลเมือง”จึงต้องเคารพหลักความเสมอภาค และจะต้องเห็นมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน กล่าวคือ การเห็นมนุษย์อยู่ในแนวระนาบ (horizontal) เห็นตนเองเท่าเทียมกับบุคคลอื่น และเห็นบุคคลอื่นเท่าเทียมกับตนเอง ไม่ว่าจะยากดีมีจน ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอเท่าเทียมกัน ถึงแม้จะมีการพึ่งพาอาศัยแต่จะเป็นไปอย่างเท่าเทียม

“ความเท่าเทียม” (Equality) ไม่ใช่ “ความเสมอภาค” (Equity)

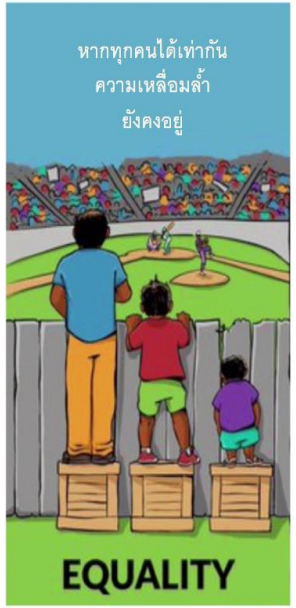

ความเท่าเทียม

ความเสมอภาค

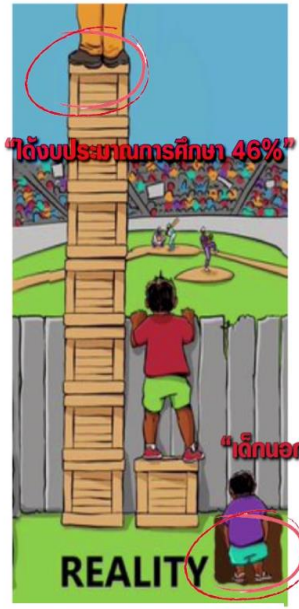

หากไม่ทำอะไร

ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

3. การเคารพความแตกต่าง เมื่อประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนจึงมีเสรีภาพในประเทศของตนเอง ระบอบประชาธิปไตยจึงให้เสรีภาพและยอมรับความหลากหลายของประชาชนภายในประเทศของตน ประชาชนภายในประเทศหนึ่ง ๆ ย่อมมีความแตกต่างกันได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเลือกอาชีพ วิถีชีวิต ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมือง ดังนั้น เพื่อมิให้ความแตกต่าง นำมาซึ่งความแตกแยกในสังคม “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ถึงแม้จะแตกต่างกัน และจะต้องไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่เห็นแตกต่างไปจากตนเองถึงแม้เราจะไม่เห็นด้วยกับบุคคลนั้นก็ตาม แต่เราจะต้องยอมรับว่าบุคคลอื่นมีสิทธิที่จะแตกต่างหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากเราได้ และต้องยอมรับโดยไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าใจว่าทำไมเขาถึงเชื่อหรือเห็นแตกต่างไปจากเรา “ความเป็นพลเมือง” จึงสามารถคุยเรื่องวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือแม้กระทั่งเรื่องการเมืองกันได้ ถึงแม้จะเลือกพรรคการเมืองคนละพรรค หรือมีความคิดเห็นทางการเมืองคนละข้างกัน เป็นต้น

ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

4. เคารพสิทธิผู้อื่น ในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ แต่ถ้าทุกคนใช้สิทธิโดยคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลอื่นหรือไม่สนใจว่าจะเกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลใด ย่อมจะทำให้เกิดการใช้สิทธิที่กระทบกระทั่งกันจนอาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมได้ รูปแบบประชาธิปไตยก็จะกลายเป็นอนาธิปไตยไป เพราะทุกคนเอาแต่สิทธิของตนเองเป็นใหญ่ สุดท้ายประเทศชาติย่อมจะล่มสลาย ดังนั้น สิทธิในระบอบประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องมีขอบเขต กล่าวคือ บุคคลทุกคนมีสิทธิและใช้สิทธิได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น “ความเป็นพลเมือง” และจะต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

5.เคารพกติกา ระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีกติกา หรือ กฎหมายในการปกครองที่บังคับใช้ร่วมกัน เพื่อไม่ให้บุคคลใดปฏิบัติตนตามอำเภอใจอย่างไรขอบเขต โดย ทุกคนต้องเสมอภาคกันภายใต้กติกาที่บังคับใช้นี้ แต่ถึงแม้จะมีกฎหมายหรือมีกติกาแต่หากว่าประชาชนไม่เคารพ หรือไม่ปฏิบัติตามกติกาหรือกฎหมายก็ไม่มีประโยชน์อันใด ระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยจึงจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมีบุคคลที่เคารพกติกา และยอมรับผลของการละเมิดกติกานั้น “ความเป็นพลเมือง” จึงต้องเคารพ “กติกา”อนึ่ง ถ้าหากมีปัญหาหรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็ต้องใช้วิถีทางประชาธิปไตย และใช้กติกาในการแก้ไขปัญหานั้น ไม่เล่นนอกกติกาและไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรงโดยการยึดมั่นในแนวทางสันติวิธี

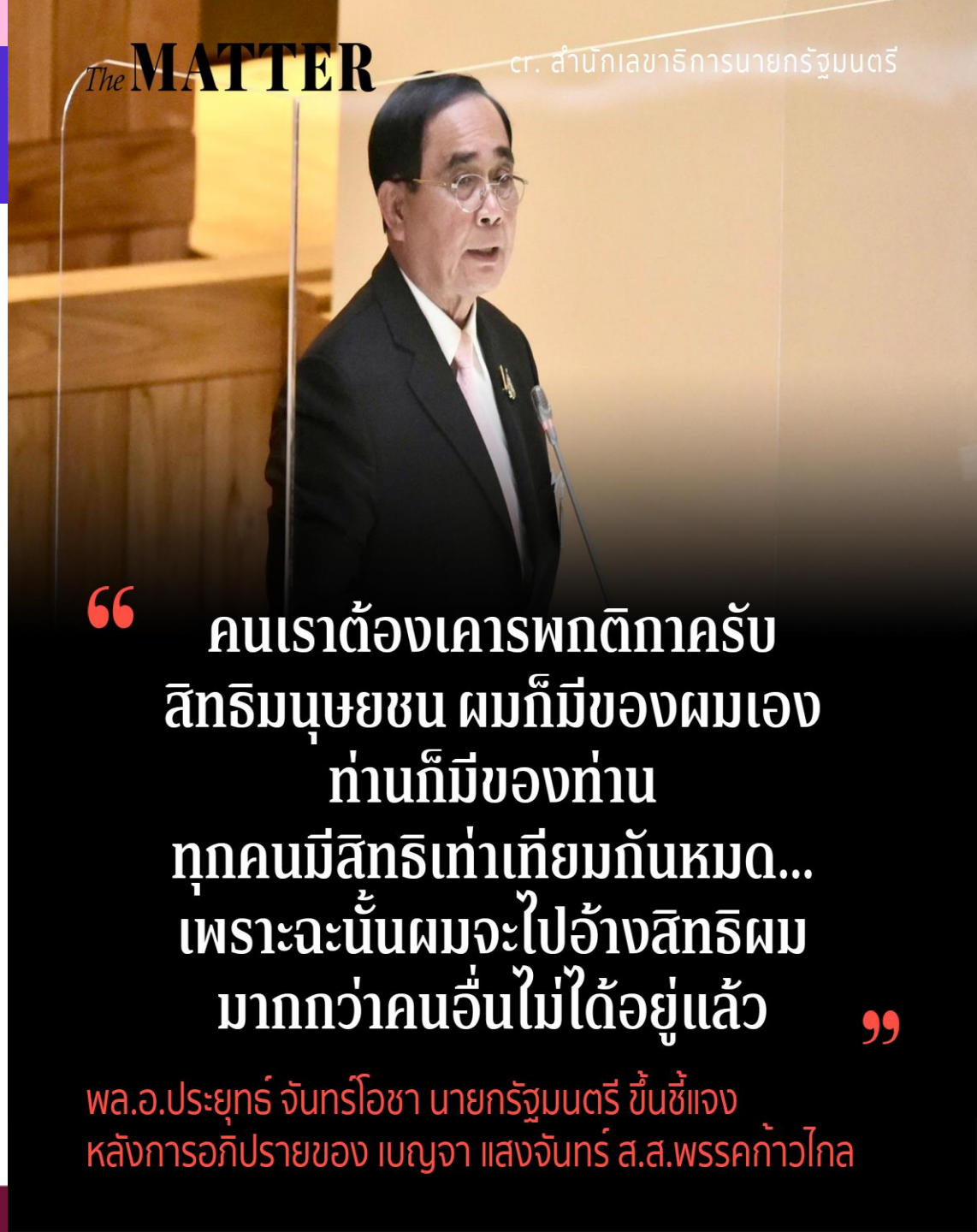

ลักษณะของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

6.รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ประชาธิปไตยมิใช่ระบอบการปกครองตามอำเภอใจ แต่เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ความสำคัญสูงสุดแก่สังคมส่วนรวม ดังนั้น จะต้องใช้สิทธิเสรีภาพของตนเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ด้วยเพราะสังคมหรือประเทศชาตินั้นไม่ได้ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวของสังคมเอง หากสังคมจะดีขึ้นหรือแย่ลงก็ด้วยการกระทำของสมาชิกภายในสังคมนั้น ๆ “พลเมือง” จึงต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ทั้งนี้ “ความเป็นพลเมือง”ต้องรับผิดชอบต่อสังคมโดยการตระหนักว่าการกระทำใด ๆ ตนเองนั้นย่อมส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบให้กับสังคมอยู่เสมอไม่มากก็น้อย เช่น การไม่ก่อปัญหา การลงมือแก้ไขปัญหาโดยเริ่มทำจากตนเอง ไม่ใช่เอาแต่เรียกร้องบุคคลอื่น หรือเรียกร้องรัฐบาลให้แก้ปัญหา ส่วนตนเองนิ่งเฉยหรือเป็นผู้ก่อปัญหานั้นเสียเอง เป็นต้น

การปฏิบัติตนตามหลักการสากลในระบอบประชาธิปไตย

1. หลักเหตุผล ในวิถีชีวิตของสังคมประชาธิปไตย ผู้คนต้องรู้จักรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ไม่ดื้อดึงในความคิดเห็นของตน จนคนอื่นมองเราเป็นคนมีมิจฉาทิฐิ (ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม)

การปฏิบัติตนตามหลักการสากลในระบอบประชาธิปไตย

2. หลักความเสมอภาค ในสังคมประชาธิปไตย แม้คนจะแตกต่างกันเรื่อง เพศ ผิวพรรณ ชนชั้น ถิ่นที่อยู่อาศัย ศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่ทุกคนควรจะมีความ เท่าเทียมกันโดยกฎหมายโดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความเสมอภาคทางการเมือง ทุกคนมีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วน ตามกฎหมาย และทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างเท่าเทียมกัน

2.2 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ทุกคนไม่ว่ารวย หรือจน สีผิวใด มียศถาบรรดาศักดิ์หรือไม่ ต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพการงาน

2.3 ความเสมอภาคทางโอกาส คือทุกคนมีโอกาส ได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาล และการรับการบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

การปฏิบัติตนตามหลักการสากลในระบอบประชาธิปไตย

3. หลักสิทธิและเสรีภาพ

3.1 สิทธิ คือ ประโยชน์ที่บุคคลพึง ได้รับตามกฎหมาย เช่น บุคคลมีสิทธิได้รับ การศึกษา การรักษาพยาบาล มีสิทธิในทรัพย์สินของตน

3.2 เสรีภาพ คือ ทุกคนมีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ตามที่ตนต้องการแต่ต้องไม่ผิดกฎหมายและไม่กระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นต้น

การปฏิบัติตนตามหลักการสากลในระบอบประชาธิปไตย

4. หลักการยึดเสียงข้างมาก คือการปฏิบัติตาม ความคิดเห็นหรือตามความยินยอมของคนส่วนใหญ่ แต่ให้เกียรติโดยการไม่ละเมิดสิทธิหรือเอารัดเอาเปรียบเสียงส่วนน้อย หากมีปัญหาก็สามารถตัดสินปัญหาโดยใช้มติเสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันเสียงส่วนน้อยก็ได้รับความคุ้มครองเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมประชาธิปไตย หรือคือหลักปกครองด้วยเสียงข้างมาก ใส่ใจเสียงส่วนน้อย (Majority Rule Minority Rights)

การปฏิบัติตนตามหลักการสากลในระบอบประชาธิปไตย

5. หลักภราดรภาพ คือ การที่มนุษย์มีความรัก ความผูกพันกันฉันท์พี่น้อง ไม่แบ่งแยกภูมิภาคถิ่นที่อยู่อาศัย ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชั้น เพศ ผิวพรรณ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน

ความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

1.ทำให้สังคมและประเทศชาติมีการพัฒนาไปอย่างมั่นคงเพราะการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย และมีเหตุผลในงานหรือโครงการต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชนถึงระดับประเทศ ตลอดจนเปิดโอกาสให้คนที่มีความรู้ความสามารถได้ร่วมกันทำงาน ย่อมส่งผลให้การทำ งานและผลงานนั้นมีประสิทธิภาพ

2. เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ เพราะเมื่อมีการทำกิจกรรมร่วมกันย่อมมีความผูกพัน ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานทั้งปวงให้บรรลุเป้าหมายได้

3.สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบเรียบร้อย เพราะทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบกติกาของสังคม ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ

4. สังคมมีความเป็นธรรม สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ หน้าที่เสรีภาพ ความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ทำให้สมาชิกทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

5. สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน

โดยยึดหลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อกันตามวิถีประชาธิปไตย

แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของสังคมไทย

1. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้ระบุไว้กว้าง ๆ แต่มีความหมายครอบคลุมกฎหมายทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเอกชน มหาชน หรือกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายระดับต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เป็นต้น เมื่อเราต้องเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับกฎหมายใดก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ๆ อย่างเคร่งครัด เพราะกฎหมายแต่ละฉบับนั้นได้มีการร่างและประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน จึงเป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคนที่จะต้องศึกษา และทำความเข้าใจเรื่องกฎหมายเพื่อไม่ให้เสียเปรียบหรือได้รับโทษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของสังคมไทย

2. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมในการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว และความก้าวหน้า ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม โดยสร้างเป็นกฎเกณฑ์แบบแผน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามรูปแบบเดียวกันถือเป็น “มรดกแห่งสังคม” เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้รับมาจากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลัง จนเป็นวิถีของสังคมเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น กริยาท่าทาง การพูดการเขียน การแต่งกาย มารยาทต่าง ๆ การเป็นพลเมืองดีในแง่หนึ่งก็คือการปฏิบัติ ต่อยอด และสืบสาน วัฒนธรรมไทยที่ดีงามซึ่งแต่ละบุคคลยึดถือปฏิบัติตามบริบทของแต่ละชุมชน สังคม และท้องถิ่นภายในประเทศ

แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของสังคมไทย

3. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามประเพณีไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี คือ สิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาและถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามของแต่ละสังคมอาจเหมือนกัน หรือแตกต่างกันก็ได้ และสิ่งที่ดีงามของสังคมหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไปสังคมนั้นอาจเห็นเป็นสิ่งไม่ดีงามก็ได้ วัฒนธรรมและประเพณีไทยเป็นกิจกรรมที่สืบทอดมายาวนาน และสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งดีควรอนุรักษ์ไว้ เช่น ประเพณีการบวช การแต่งงาน การเผาศพ การทอดกฐิน การเข้าพรรษา รวมถึงประเพณีท้องถิ่นที่นิยมปฏิบัติกันในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคกลางมีประเพณีวิ่งควายอุ้มพระดำน้ำ ประเพณีทำขวัญข้าว ภาคใต้มีประเพณีการแข่งขันนกเขาชวา ประเพณีบุญวันสารทเดือนสิบ หรือการชิงเปรต ภาคเหนือมีประเพณี ปอยส่างลองและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประเพณีไหลเรือไฟ บุญบั้งไฟ แห่เทียนเข้าพรรษา แห่ผีตาโขน เป็นต้น

หลักการเป็นพลเมืองในวิถีระบอบประชาธิปไตย

พลเมืองในวิถีประชาธิปไตย จำต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ

1. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม
3. รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

อัตลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

- พอเพียง
- มีวินัย
- สุจริต
- จิตอาสา

อัตลักษณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

การส่งเสริมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

ทำไมต้องพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

"พอเพียง" เป็นศาสตร์พระราชาและเป็นคุณธรรมฐานรากที่จะนำไปสู่คุณธรรมอื่นๆ

"วินัย" เพื่อเสริมสร้างการประพฤติปฏิบัติตนของคนไทยให้มีความเข้มแข็ง เคารพกติกาการอยู่ร่วมกัน

"สุจริต" เพื่อแก้วิกฤติการทุจริตที่ต้นทาง

"จิตอาสา" เพื่อให้คนไทยใส่ใจสังคมและอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง

อย่างไรก็ตาม การเน้นคุณธรรม **พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา** ไม่ได้หมายความว่าจะละเลยคุณธรรมด้านอื่นๆ แต่ยังสนับสนุนให้มีการส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะกับบริบทของแต่ละองค์กรและพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

ข้อคิดชีวิต
ด้วยหัวใจคุณธรรม

วินัย
เมื่อมีความวิริยะอุตสาหะ
เป็นนิสัย ย่อมรู้ผิดชอบชั่วดี
รู้ว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ

จิตอาสา
เมื่อให้ก็ยิ่งได้รับ
ยิ่งแบ่งปัน ก็ยิ่งมีความสุข

สุจริต
ไม่ว่าคุณทำหน้าที่ที่เป็นส่วนเล็กๆ
หรือเป็นผู้นำที่ยิ่งใหญ่
หากปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจซื่อสัตย์
ก็ย่อมมีคุณค่าน่ายกย่อง

พอเพียง
พอเพียงคือสมดุล
แห่งชีวิตของคนจน คนรวย คนเมือง
คนท้องนา ทุกคนควรเรียนรู้และ
ปรับใช้ในแบบที่ตนเองพึงกระทำได้

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

MoralCenter moralcenter www.moralcenter.or.th

บทสรุป

พลเมืองดี หมายถึง ประชาชนที่ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมไม่ละเมิดล่วงล้ำสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น พลเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมไทย เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ ทุกสังคมย่อมต้องการพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึงความมีร่างกายจิตใจดี คิดเป็น ทำเป็นแก้ไขปัญหาได้ มีประสิทธิภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า มีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ กล่าวคือการที่จะทำให้สังคมไทยจะมีความสงบสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้นั้น คนไทยทุกคนจะต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน ด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่และสอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ การเป็นพลเมืองที่เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต รวมทั้งรู้ถึงบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ซึ่งสมาชิกทุกคนในสังคมย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของแต่ละคนแตกต่างกัน ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องแล้ว จะได้ชื่อว่าเป็น “พลเมืองที่ดีของสังคมและของประเทศชาติ”

คำถามท้ายบท

จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. จงบอกความหมายและแนวคิดของความเป็นพลเมือง
2. จงบอกลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
3. จงบอกสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
4. จงบอกแนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทยระดับต่าง ๆ ตามความคิดของนักศึกษา
5. จงบอกแนวทางการนำหลักคุณธรรม 4 ข้อ ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาในมหาวิทยาลัย